

# การใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์\*

THE USE OF TECHNOLOGY FOR PROMOTING SANGHA'S PROPAGATION OF  
BUDDHISM IN MUANG DISTRICT PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE



พระครูสังฆรักษ์วันวัฒน์ อินทปญโญ

PhrakhruSangkarak Wanawat Inthapanyo

วัดคลองวาฬ ประจวบคีรีขันธ์

Wat Klong Wan, Prachuap Khiri Khan

E-mail: m.a.ratchaburi1@gmail.com

## บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยี 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น และ 3) เสนอแนะการใช้เทคโนโลยี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี เชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน วิเคราะห์ข้อมูล หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการใช้เทคโนโลยี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 2) เพศ อายุ รายได้ อาชีพ มีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และ 3) ปัญหาอุปสรรค คือ การสนับสนุนส่งเสริมน้อย ใช้สื่อสารรูปแบบเก่า ไม่ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ยังไม่มีการบรรยายลงในโลกอินเทอร์เน็ต ไม่ให้ความสนใจ

**คำสำคัญ:** การใช้เทคโนโลยี; การส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

## Abstract

The objectives of this research paper were: 1. To study the use of technology, 2. To compare opinions, and 3. To suggest the use of technology. Research methodology was the mixed research method. Quantitative method using questionnaire as the tool to collect field data from 398 samples. Data were analyzed for frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypothesis was tested by t-test, f-value, one-way variability analysis. The qualitative method, documented analysis. The interview form was also used as a tool to collect field data from 8 key informants or people and analyze the data with contextual content analysis techniques.

The results of the research were found that 1. The overall technology usage condition was at a high level. The mean was 3.89. 2. sex, age, income, occupation, opinions on the use of technology for promoting Buddhism propagation among the Sangha in Muang District, Prachuap Khiri Khan Province, by overall, there was no difference. Therefore, the research hypothesis was rejected and 3. the problems and obstacles were less support. using old communication not developing new knowledge There has not yet been described in the Internet world. not paying attention

**Keywords:** The use of technology; Promote the propagation of Buddhism

## บทนำ

การเผยแผ่ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน จะมีการสอนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจวบกระทั่งถึงปัจจุบัน ได้มีวิวัฒนาการรูปแบบการเผยแผ่ออกไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการเผยแผ่อันดีงามของพระพุทธศาสนาในนานาประเทศ แม้ว่าในประเทศที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปจะมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความแตกต่างกันในแต่ละชนชาติ พระพุทธศาสนาก็ได้อนุโลมวิวัฒนาการไปตามรูปแบบวิถีของชนชาตินั้นๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีพุทธบริษัททั้งสิ้น ทำหน้าที่การเป็นสาวกที่ดีช่วยกันประกาศพระศาสนาเผยแผ่ธรรมะสู่หมู่ชนในลักษณะรูปแบบต่างๆ กันออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เป็นสาเหตุที่ทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตไปด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้พุทธศาสนิกชนมีความใกล้ชิดหรือห่างไกลพระพุทธศาสนาปัญหาในการเผยแผ่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย พระสงฆ์และสามเณรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ไม่เข้าใจพุทธธรรมอย่างลึกซึ้งและไม่เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบันจึงสื่อสารกับประชาชนอย่างด้อยประสิทธิภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างพระกับประชาชนเป็นเพียงพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ การที่มีพระสงฆ์เข้าใจพุทธธรรมได้ลึกซึ้งเข้าใจชีวิตและสังคมในปัจจุบันและมีความสามารถในการสื่อสารมีความสำคัญต่อประเทศไทยและต่อโลกมาก สมควรที่จะให้ความสนใจต่อเรื่องนี้

เมื่อกล่าวถึงการเรียนรู้ของพระสงฆ์ว่าควรเรียนรู้ใน 3 เรื่องใหญ่ (1) เรียนรู้พุทธธรรมให้ลึกซึ้งทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ (2) เรียนรู้เข้าใจสังคมปัจจุบันให้รู้เท่าทันสังคมเพื่อประโยชน์ในการสอน (3) เรียนรู้การติดต่อสื่อสารให้เป็นที่สนใจของผู้คน ให้จับใจคน ให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือที่เรียกว่า อนุศาสนีปาฏิหาริย์ นั่นเอง รวมทั้งการใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ด้วย (ประเวศ วะสี, 2539) จากปัญหาดังกล่าว ทำให้มองเห็นว่า สาเหตุใดพระสงฆ์ในประเทศไทยที่มีความรู้ความเข้าใจในทางพระพุทธศาสนา แต่ยังขาดการแสวงหาความรู้ หรือที่มีความรู้อยู่แล้วไม่สามารถนำความรู้ที่ตนเองมีอยู่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำมาถ่ายทอดเผยแผ่ให้ผู้อื่นได้รับรู้ร่วมกันและเข้าใจได้หลังจากที่พระพุทธองค์ได้ส่งพระสาวกออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังเมืองต่าง ๆ ยังผลให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็มีการสืบทอดและพัฒนาไปตามยุคตามสมัย การเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าทำกันหลายรูปแบบ เช่น การแสดงธรรม การสนทนาธรรมการแนะนำสั่งสอน การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใส และการตอบปัญหาข้อข้องใจสงสัย เป็นต้น โดยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานแม่แบบ หลักในการปฏิบัติ การแสดงธรรม ให้มีเหตุผลต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ ชี้แจงให้เข้าใจชัดเจนในแต่ละประเด็น แสดงธรรมด้วยจิตเมตตา มุ่งให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะแสดงธรรมไม่ยกตนข่มท่าน และไม่เสียดสีข่มผู้อื่น ให้เกิดความกระตือรือร้น (พระครูวินัยธรปัญญา ญาณาวโร (ศรีสมุทร) และ บุญเตือน ทรัพย์เพชร, 2564) ซึ่งทำให้ให้พระพุทธศาสนามีศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อมาจนถึงปัจจุบัน พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนานับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อความเจริญ ความมั่นคงของพระพุทธศาสนา มีหน้าที่เผยแผ่ธรรมะ นำหลักธรรมไปสอนประชาชนให้ดำรงตนอยู่ในคลองธรรม และประพฤติปฏิบัติตนในสัมมาปฏิบัติ ก่อให้เกิดความสงบสุขทั้งต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม การเผยแผ่ธรรมในสมัยนั้น พระพุทธองค์ทรงใช้วิธีการเผยแผ่โดยอาศัยสภาพสิ่งแวดล้อม ตัวบุคคล และวัตถุสิ่งของ รวมทั้งหมู่คณะ จาริตประเพณี สามัญสำนึกอุปนิสัย ระดับภูมิปัญญา ความรู้ของผู้ฟังว่าอยู่ในระดับไหนควรฟังธรรมในระดับธรรมะใด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพุทธองค์ทรงใช้วิธีการเผยแผ่สุขุมคัมภีรภาพ ทำให้คนฟังเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งซึ้งงูให้คนฟังเข้าใจและสนใจอยากฟังมีจิตใจคล้อยตามรสพระธรรมเทศนามากขึ้น การเจริญเติบโตทางด้านเทคโนโลยี และสารสนเทศได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ใช้ รวมทั้งพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา และการสื่อสารสนทนาสั่งสอนธรรมะกับบุคคลต่าง ๆ เนื่องจากความสะดวกสบาย และเป็นการประหยัดเวลารวดเร็ว ตัวอย่างเช่น ในเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก โดยทดลองค้นหาคำว่า พระ หลวงพี่ พระมหา และ “พระ” (PHRA) เป็นต้น ก็พบว่าพระสงฆ์ที่ใช้เฟซบุ๊ก ในการสื่อสารอยู่เป็นจำนวนมาก พระภิกษุส่วนมากใช้เทคโนโลยี ให้เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังมีพระภิกษุสามเณร

ใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Online Social Media) ในทางที่ไม่เหมาะสม สร้างความไม่สบายใจแก่พุทธศาสนิกชนบางกลุ่มจนมีการร้องเรียนดังปรากฏเป็นข่าว จากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเครือข่ายสังคมทำให้ผู้คนทั่วโลกที่ไม่รู้ว่าจะอยู่ในสถานะ หรือ กลุ่มใดรวมถึงกลุ่มพระสงฆ์ต่างก็ต้องปรับตัวเพื่อเตรียมรับผลกระทบจากอิทธิพลของเครือข่ายสังคมที่อาจมีทั้งด้านสว่าง และด้านมืดที่จะตามมาพร้อม ๆ กันไม่เพียงฆราวาสเท่านั้นที่ใช้เครือข่ายสังคมแต่พระสงฆ์ก็มีการนำเครือข่ายสังคม นำไปประยุกต์เพื่อพัฒนาพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่สังคมได้อย่างยาวนานไม่ว่าจะยุคสมัย หรือ เทคโนโลยีจะเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใดก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาหลักธรรมะเข้าถึงกลุ่มคนในวัยรุ่น (Gen Y and Gen Z) ที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี ก็ทำได้ง่ายขึ้น อนึ่งหากพระสงฆ์ล้าหลังเรื่องเทคโนโลยี หรือ ไม่มีการปรับตัวนำเทคโนโลยีไปใช้ก็อาจจะเป็นไปได้ว่าพระพุทธศาสนามีโอกาสที่จะค่อย ๆ เลือนหายไปจากสังคมสมัยใหม่ที่ผู้คนส่วนใหญ่อยู่ในโลกอินเทอร์เน็ต แต่ในทางตรงกันข้ามก็มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่าการที่พระสงฆ์ใช้เครือข่ายสังคมนั้นมีพระสงฆ์บางกลุ่มที่ใช้เครือข่ายสังคมเทคโนโลยีไม่เหมาะสม (พระอภิชรารักษ์ สิริวัฒน, 2560)

ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงศึกษา วิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการดูพฤติกรรมของพระในการเผยแผ่ ในการแสดงความคิดเห็น การตอบปัญหา การสื่อสารกับบุคคล และญาติโยม การสนทนา การหาข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสารเป็นกระบวนการพุทธธรรม อาทิเช่น ผู้ส่งสาร สารช่องทาง ผู้รับสาร มีความสำคัญอย่างไร และขั้นตอนกระบวนการสื่อสารอย่างไรบ้าง ตลอดจนจนถึงรูปแบบการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของพระสงฆ์ในสังคมไทยที่ใช้ในการประกาศพระพุทธศาสนา เพราะว่าหากจะใช้วิธีการเผยแผ่แบบเดิมอาจจะไม่เข้าถึงสังคมยุคใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้กว้างขวางไปทั่วโลก ภายใต้บริบทและแนวโน้มของประชากรโลกที่จะใช้ชีวิตในโลกออนไลน์หรืออินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์ เคลื่อนที่ ดังนั้น ประเทศไทยควรใช้เทคโนโลยี

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

## วิธีดำเนินงานวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของงานวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 398 คน จากการใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของงานวิจัยคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

## ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

**ตารางที่ 1** ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม

(n = 398)

| การใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์<br>อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ |                       | ระดับความคิด |       | แปลผล |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|--------------|-------|-------|
|                                                                                                     |                       | $\bar{X}$    | S.D   |       |
| 1                                                                                                   | ด้านผู้ส่งสาร         | 4.00         | 0.293 | มาก   |
| 2                                                                                                   | ด้านสาร               | 3.75         | 0.398 | มาก   |
| 3                                                                                                   | ด้านช่องทางการสื่อสาร | 3.85         | 0.375 | มาก   |
| 4                                                                                                   | ด้านผู้รับสาร         | 3.95         | 0.328 | มาก   |
| ภาพรวม                                                                                              |                       | 3.89         | 0.266 | มาก   |

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสาร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

**ตารางที่ 2** สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

| ปัจจัยส่วนบุคคล | t-test | F-test | Sig.  | ผลการทดสอบสมมติฐาน |        |
|-----------------|--------|--------|-------|--------------------|--------|
|                 |        |        |       | ยอมรับ             | ปฏิเสธ |
| เพศ             | -1.466 | -      | 0.143 | -                  | ✓      |
| อายุ            | -      | 1.136  | 0.339 | -                  | ✓      |
| การศึกษา        | -      | 3.655* | 0.027 | ✓                  | -      |
| รายได้          | -      | 2.886  | 0.057 | -                  | ✓      |
| อาชีพ           | -      | 2.551  | 0.055 | -                  | ✓      |

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ มีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ผลการเปรียบเทียบประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามการศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**

**ตารางที่ 3** สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

| ปัญหา อุปสรรค                                                                                                               | ข้อเสนอแนะ                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| การสนับสนุนส่งเสริมผู้บรรยายน้อยเกินไป ไม่มีและไม่เปิดโอกาส                                                                 | ส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุผู้บวชที่มีความสามารถได้แสดงความสามารถจะทำให้เกิดผลสำเร็จแล้วจะได้มีคนรุ่นใหม่มาเป็นตัวตายตัวแทนในการดำเนินงานหรือการบรรยายธรรม                                                                                    |
| การใช้สื่อสารในปัจจุบันเหมือนรูปแบบเก่าไม่ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่แสดงในที่อยู่ในคัมภีร์แสดงเต็มรูปแบบเดิม ๆ ไม่มีรูปแบบใหม่ | ควรพัฒนาผู้บรรยายให้มีความสามารถในการแสดงธรรมได้หลากหลายหาหนทางในการแสดงหลักธรรมเพื่อให้เข้ายุคปัจจุบันได้เป็นที่ดีที่สุด                                                                                                                     |
| ยังไม่มีมีการบรรยายลงในโลกอินเทอร์เน็ตของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์                                       | ควรสนับสนุนในการบรรยายลงในโลกอินเทอร์เน็ตผ่านเทคโนโลยีให้มากที่สุดจะได้เป็นการแนะนำบุคลากรที่มีความสามารถใครมีโอกาสได้แสดงออกในการบรรยายหลักธรรมทำให้เป็นที่รู้จักกันทั่วโลก                                                                  |
| ส่วนน้อยไม่ให้ความสนใจในการแสดงหรือการทำของคณะสงฆ์มากเท่าไรส่วนมากจะเป็นบุคลากรหรือหน่วยงานที่เป็นประจำอยู่แล้ว             | ควรทำให้คนสนใจในหลักธรรมหรือสนใจในการทำความดีมีหลายช่องทางเช่นการลงผ่าน you tube ลงในโลกออนไลน์อย่างเว็บไซต์ทำให้บุคคลที่ยังไม่เกิดความรู้สึกเราแสดงให้เขาเห็นว่าการทำงานหลักธรรมกับเทคโนโลยีเข้าร่วมกันทำให้มีประสิทธิผลมีประสิทธิภาพอย่างไร |

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหา อุปสรรคของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริมผู้บรรยายน้อยเกินไป และไม่เปิดโอกาสให้แสดงออก การใช้สื่อสารในปัจจุบันเหมือนรูปแบบเก่า ไม่ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่แสดงในที่อยู่ในคัมภีร์แสดงเต็มรูปแบบเดิม ๆ ไม่มีรูปแบบใหม่ ส่วนน้อยยังไม่มี การบรรยายลงในโลกอินเทอร์เน็ตของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนมากจะเป็นของคณะอื่นที่ได้ลงจะทำให้ในคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองไม่มีคนรู้จักในการแสดงหลักหรือการบรรยายหลัก และส่วนน้อยไม่ให้ความสนใจในการแสดงหรือการทำของคณะสงฆ์มากเท่าไรส่วนมากจะเป็นบุคลากรหรือหน่วยงานที่เป็นประจำอยู่แล้ว และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุผู้บวชที่มีความสามารถได้แสดงความสามารถ ควรพัฒนาผู้บรรยายให้มีความสามารถในการแสดงธรรมได้หลากหลายหาหนทางในการแสดงหลักธรรมเพื่อให้เข้ายุคปัจจุบัน ควรสนับสนุนในการบรรยายลงในโลกอินเทอร์เน็ตผ่านเทคโนโลยีให้มากที่สุดจะได้เป็นการแนะนำบุคลากรที่มีความสามารถใครมีโอกาสได้แสดงออกในการบรรยายหลักธรรมทำให้เป็นที่รู้จักกันทั่วโลก ควรทำให้คนสนใจในหลักธรรมหรือสนใจในการทำความดีมีหลายช่องทางเช่นการลงผ่าน you tube ลงในโลกออนไลน์อย่างเว็บไซต์ทำให้บุคคลที่ยังไม่เกิดความรู้สึกเราแสดงให้เขาเห็นว่าการที่นำหลักธรรมะกับเทคโนโลยีเข้าร่วมกันทำให้มีประสิทธิภาพ

### อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีประเด็นน่าสนใจซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยไว้ ดังนี้

#### 1. ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสาร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 พระภิกษุเผยแผ่ ในอำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มีการบริหารจัดการการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการบ้างพระภิกษุผู้มีความชำนาญการบ้าง เพื่อให้ประชาชนสาธุชนได้รับฟังอย่างในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีบางส่วนที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการบรรยายหรือการเทศน์แสดงธรรมะ บางส่วนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังมีใช้รูปแบบเทศน์หรือการบรรยายแบบเดิม ปัจจุบันในคณะของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังส่งเสริมให้คณะสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจกับระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อตอบสนองในการทำงานในการบรรยาย จะได้สะดวกและได้เห็นภาพ

ชัดเจนในการบรรยายแต่ละครั้งหรือการเทศน์การแสดงธรรมจะได้ง่ายขึ้นและประชาชนบุคคลทั่วไปจะเห็นภาพเพราะสังคมปัจจุบันความสนใจในคำพูดแล้วนึกคิดเองมีน้อยทำอย่างไรให้เขาทำความเข้าใจให้ทันยุคปัจจุบัน ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ นาวัน วงศ์รัตนมัจฉา (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูของพระธรรมจาริก” พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาควรมีแผนหรือโครงการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาควรชักชวนให้เข้ามาศึกษาทำความเข้าใจในหลักทั้งพระปริยัติธรรมและนิตทำอย่างต่อเนื่องเพื่อพิสูจน์การบริหารจัดการ เผยแผ่พระพุทธศาสนา

ด้านผู้ส่งสาร การใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้ส่งสาร ต้องมีคุณลักษณะโดยรวม ดังต่อไปนี้ (1) มีบุคลิกดีและตื่นตัวเสมอ (2) น้ำเสียงดีพูดจาไพเราะ รู้จักชะวัก (3) รู้ในเนื้อหาธรรมะดี (4) มีปฏิภาณไหวพริบ รู้จักการประยุกต์การผสมผสาน (5) มีอริยาบถเป็นมิตร ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ บัญชายุทธ นาคมุขลินท์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี” พบว่า การบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหารทั่วไป เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงานสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม พระพุทธเจ้าทรงใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารองค์กรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระองค์อาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารต่าง ๆ เป็นปัจจัยในการบริหาร ปัจจุบันมีทฤษฎีการบริหารองค์กรสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมาย สามารถนำมาใช้บริหารองค์กรแล้วประสบผลสำเร็จ เช่น ทฤษฎีองค์กร ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีภาวะผู้นำ เป็นต้น

ด้านสาร ต้องมีความรอบรู้ รู้ละเอียดในหลักธรรมที่นำมาเทศน์ ตามหลักพหูสูต พระนักเทศน์เองต้องเป็นแบบอย่างในการนำเอาหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติได้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้ปฏิบัติตาม การใช้ภาษาในการเทศน์ก็ต้องเป็นภาษาที่สื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย สั้นๆ แต่ได้ใจความครบถ้วน นำไปปรับใช้ในชีวิตได้ ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ) (2556) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาค 2” พบว่า ทฤษฎีการสื่อสารของเดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo) และหลักพุทธวิธีการบริหารและการเผยแผ่ เพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์มีการให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาค 2 มีปัญหาที่ชัดเจน องค์กรมีบุคลากรไม่พอเพียงที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและถ่องแท้ พระนักเผยแผ่ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องถ่องแท้มีจำนวนจำกัด เป็นปัญหาในการเผยแผ่ ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความสับสน สำคัญผิดและเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงตามหลักพระพุทธศาสนา

ด้านช่องทางการสื่อสาร ต้องมีความสามารถในการนำเสนอสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจในความหมายนั้นได้ จากนั้นจะเป็นที่ความสามารถของพระนักเทศน์เองว่าจะสอดแทรกการแสดงธรรมอย่างไรให้เกิดความน่าฟังน่าติดตาม พระนักเทศน์จะต้องพิจารณาว่าจะต้องเลือกวิธีการใดในการส่งสารให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง พระนักเทศน์ต้องรู้จักนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเสริมให้เกิดประโยชน์ในการเทศน์สูงสุด ต้องมีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาพระนักเทศน์สม่ำเสมอ ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ ฉัตรชัย ธรรมครบุรี (2557) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน” พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ และศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด มีกรอบนโยบายภาครัฐให้การส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี ก็ได้นำแนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรของพระพุทธเจ้าและทฤษฎีการบริหารองค์กรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สามารถบริหารองค์กรได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามแล้วแต่ความคิด หลักการ ทฤษฎี ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีของกุลิคและเออร์วิค ทฤษฎีของดร.เอดเวิร์ด เดมมิง ยังมีกฎธรรมชาติของพระพุทธเจ้า 5 ประการ ซึ่งเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับวิทยาการสมัยใหม่ควรนำมาประกอบการบริหารองค์กร ซึ่งการบริหารไม่มีรูป แบบตายตัวขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้น ถ้าหากเรามีวิธีการคิดและบูรณาการเชิงบริหารแล้วจะทำให้การบริหารองค์กรมีประสิทธิภาพเกินกว่าที่คิดและเห็นว่าควรนำมาใช้กับการบริหารองค์กรอื่นๆ ในพื้นที่ต่อไป การพัฒนา เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถและทัศนคติให้กับบุคคล หรือบุคลากรของหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ให้มีศักยภาพที่มากขึ้น ส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเพิ่มมากขึ้น สามารถบริหารจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ การพัฒนาจะต้องประกอบด้วยการศึกษา การฝึกอบรม การประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งการกำหนดนโยบาย กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ นำแหล่งเรียนรู้

ด้านผู้รับสาร ประชาชนผู้รับฟังธรรมะมักจะฟังเทศน์ด้วยเพราะเป็นหน้าที่ที่ต้องทำเท่านั้น การเทศน์ถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของงานพิธี ผู้รับสารที่มีความแตกต่างกันจะให้ความสนใจการเทศน์ที่มากน้อยต่างกันด้วย นักเทศน์ต้องพิจารณาเลือกธรรมะที่เหมาะสมกับผู้ฟัง ในการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายจะทำให้ผู้ฟังธรรมะได้ประโยชน์อย่างสูงสุด ในการฟังเทศน์แต่ละครั้งอาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นได้ เช่น ความไม่พร้อมของทั้งผู้เทศน์และผู้ฟัง ความลึกซึ้งของธรรมะที่แสดง สิ่งรบกวนทั้งภายในและภายนอก ได้แก่ เสียงรบกวนรอบด้าน ความพลุกพล่านของคน อย่างไรก็ตาม พระนักเทศน์ก็ยังมีผลสำคัญ เพราะ ผู้ฟังเทศน์ส่วนใหญ่จะให้ความสนใจความเลื่อมใสที่พระนักเทศน์ ดังนั้น พระนักเทศน์เองต้องมีความรู้ความสามารถ ต้องมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อทำหน้าที่ได้ดีที่สุด ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ ทรงวิทย์ แก้วศรี (2550) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศพระศาสนาของพระพุทธเจ้า” พบว่า พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระศาสนาด้วยพระปริชาสามารถและกุศโลบายอันแยบยลลึกซึ้ง

ยุทธวิธีของพระองค์เมื่อเปรียบเทียบเคียงแสดงว่าทฤษฎีการบริหารเชิงยุทธวิธีของตะวันตกมาสอดคล้องกับวิธีการของพุทธเจ้าโดยมีข้อสงสัยทั้งวิธีของพุทธเจ้ามีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด เพื่อหาโอกาสและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อหาจุดแข็งจุดอ่อนพระพุทธเจ้าทรงวิเคราะห์โดยรวมทุกสภาพแวดล้อม โดยคาดคะเนเอาว่าจะต้องเป็นไปตามนั้นซึ่งอาจจะไม่แน่นอนพระพุทธเจ้าทรงคิดค้นทฤษฎีภาวนาปัญญาจึงเป็นตั้งสมมติฐานแล้วคิดหาวิธีเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายเพื่อคาดคะเนนำมาประยุกต์ประมวลสรุปเป็นทฤษฎี สามารถนำเอาหัวข้อธรรมมาใช้ควบคุมกันได้อย่างหรือจะเอาคือการใช้โยนิโสมนสิการ แต่ละแบบของการแสดงให้เป็นวิธีการขั้นตอนอย่างชัดเจนสุดท้ายได้แสดงตัวอย่างการบูรณาการยุทธวิธีแบบพุทธวิธีกับการใช้สอยสิ่งที่มีมาประยุกต์ใช้ให้ทันยุคทันสมัยองค์ความรู้ของผู้บรรยายต่อไป

## 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ พระกฤษประสงค์ ปาสาทิโก (ประดิษฐ์ขวัญ) (2561) ได้วิจัยเรื่อง "การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระธรรมทูตในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้าน การศึกษา อาชีพ รายได้ แตกต่างกัน มีความคิดต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้านอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลวิจัยนี้ สอดคล้องกับที่ พระครูโสภณธรรมพิทักษ์ (วิรัตน์ วิรตโน) ได้วิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยสื่อวิทยุกระจายเสียงของวัดธรรมรังสี อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” พบว่า การเปรียบเทียบความเห็นที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยสื่อวิทยุกระจายเสียงของวัดธรรมรังสี อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา และพฤติกรรมการรับฟังของประชาชนผู้ตอบ

แบบสอบถามตามสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ได้แก่ อายุ และ การศึกษาสามัญ มีผลให้ความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พุทธธรรมด้วยสื่อวิทยุกระจายเสียงของวัด ธรรมรังสี อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ด้านการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามการศึกษา แตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

### องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร มีแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ มีการศึกษาพระธรรมวินัยและอบรมตนเป็นที่น่าเลื่อมใส มีความรู้ความเข้าใจในการอธิบายหลักธรรม และใช้วาจาเหมาะสมกับวัยของผู้ฟัง พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ฟังธรรม พระสงฆ์กล่าววาจา รู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมตามสมควรแต่ละชุมชน รู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมโดยไม่เสียสมณสาธูป พระสงฆ์สอดแทรกหลักธรรมและสุภาษิตในการทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการวางตนให้เหมาะสมกับในสภาพสังคมที่เข้าไปแสดงธรรม และเป็นผู้แสวงหาความรู้เทคนิคต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้

ด้านสาร มีแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ เป็นผู้อบรมตน ตั้งมั่นในศีลสมาธิปัญญาแล้วนำมาสอนผู้อื่น พระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจ ในการอธิบายหลักธรรมให้เหมาะสมกับวัยของผู้ฟัง พระสงฆ์มีลักษณะในการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมตามความรู้ความสามารถโดยไม่เสียสมณสาธูป มีความรู้ในระเบียบ และวิธีการแสดงธรรม พระสงฆ์มีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักธรรมมาเผยแผ่ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน พระสงฆ์ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจ โดยไม่ให้เป็นไปในเชิงพุทธพาณิชย์ พระสงฆ์นำเอาหลักธรรมมาใช้ และแสดงได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม และพระสงฆ์รู้จักเลือกใช้หลักธรรมนำมาเผยแผ่ให้ผู้ฟังเข้าใจ

ด้านช่องทางการสื่อสาร มีแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ มีความรู้ในการนำเสนอหลักธรรมผ่านสื่อออนไลน์ พระสงฆ์มีความชำนาญในการตอบปัญหาธรรมกับผู้ฟัง และนำเสนอหลักธรรมผ่านเครื่องมือการสื่อสารเป็นอย่างดี พระสงฆ์มีการวางแผนการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ให้ทันยุคให้ทันกับสภาพการปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ มีการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมให้เข้าถึงชุมชนได้ตลอดเวลา พระสงฆ์มีการแสดงธรรมผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง ให้ประชาชนสามารถฟังได้ตลอดเวลา พระสงฆ์มีความสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการติดต่อประสานงานในการเผยแผ่ธรรมทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ พระสงฆ์มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือในการเผยแผ่ธรรมผ่านสื่อออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ และพระสงฆ์มีการวางแผนกลยุทธ์การเผยแผ่ธรรมเชิงรุกโดยการผลิตสื่อออนไลน์และดาวนโหลดโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ด้านผู้รับสาร มีแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ผู้ฟังได้รับประโยชน์จากการฟังธรรม และนำมาปรับใช้ ผู้ฟังรู้จักประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีในการรับฟังธรรม ผู้ฟังได้แนวทางในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้ฟังชื่นชอบสื่อธรรมออนไลน์ที่พระสงฆ์นำมาเผยแผ่เข้ากับสังคมในยุคปัจจุบันได้

ผู้ฟังสามารถฟังธรรมจากสื่อออนไลน์เช่นวิทยุโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา ผู้ฟังมีความชื่นชอบเทคนิคในการเผยแผ่ธรรม และนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้ ผู้ฟังเกิดความสนใจในหลักธรรม และร่ำเรียนไม่เบื่อหน่ายในหัวข้อธรรม และผู้ฟังมีพื้นฐานความเข้าใจหลักธรรมที่พระสงฆ์บรรยายตามสมควรแก่ความรู้ความสามารถของตน

### ข้อเสนอแนะ

#### ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุผู้บวชที่มีความสามารถได้แสดงความสามารถจะทำให้เกิดผลสำเร็จแล้วจะได้มีคนรุ่นใหม่มาเป็นตัวตายตัวแทนในการดำเนินทำหรือการบรรยายธรรมนั่นเอง
2. ควรพัฒนาผู้บรรยายให้มีความสามารถในการแสดงธรรมได้หลากหลายหาหนทางในการแสดงหลักธรรมเพื่อให้เข้ายุคปัจจุบันได้เป็นที่ดีที่สุด
3. ควรสนับสนุนในการบรรยายลงในโลกอินเทอร์เน็ตผ่านเทคโนโลยีให้มากที่สุดจะได้เป็นการแนะนำบุคลากรที่มีความสามารถใครมีโอกาสได้แสดงออกในการบรรยายหลักธรรมทำให้เป็นที่รู้จักกันทั่วโลก
4. จะทำอย่างไรให้คนสนใจในหลักธรรมหรือสนใจในการทำความดีมีหลายช่องทางเช่นการลงผ่าน you tube ลงในโลกออนไลน์อย่างเว็บไซต์ทำให้บุคคลที่ยังไม่เกิดความศรัทธาเราแสดงให้เห็นว่าการที่นำหลักธรรมะกับเทคโนโลยีเข้าร่วมกันทำให้มีประสิทธิภาพอย่างไร

#### ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการเผยแผ่ของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์” ในพื้นที่จังหวัดอื่นให้เห็นถึงศักยภาพของพระนักเผยแผ่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ “การพัฒนารูปแบบการเผยแผ่ของพระสงฆ์” ในพื้นที่จังหวัดอื่นเพื่อนำมาเปรียบเทียบและพัฒนาในครั้งต่อไป
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ “การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักพุทธธรรม” ข้อใดข้อหนึ่งในพื้นที่จังหวัด เพื่อชี้ให้เห็นถึงการเข้าถึงหลักพุทธธรรมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

### เอกสารอ้างอิง

ฉัตรชัย ธรรมนครบุรี. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

- ทรงวิทย์ แก้วศรี (2550). การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศพระศาสนาของพระพุทธเจ้า (ปริญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550)
- นาวัน วงศ์ตันมัจฉา. (2554) ผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูของ พระธรรมจาริก (ปริญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บัญชายุทธ นาคมุขลินท์. (2555) วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2539). พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม ในหลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาบวรราชภัฏ.
- พระกฤษประสงค์ ปาสาทิโก (ประดิษฐ์ขวัญ) (2561). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณธรรมพิทักษ์ (วิรัตน์ วิรัตน์) (2561). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยสื่อวิทยุกระจายเสียงของวัดธรรมรังสี อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรงค์ สุจินโณ). (2556). รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาค 2 (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรปัญญา ปณณวโร (ศรีสมุทร) และ บุญเตือน ทรัพย์เพชร. (2564). การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(4), 423-433.
- พระอัคราภิกุทธิ์ สิริวัฒน. (2560). กระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ พระสงฆ์ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.